

ЖИВОТ И ДЕЛО АКАДЕМИКА ПАВЛА ИВИЋА

Под овим насловом појавио се зборник радова са трећег међународног скупа који је у организацији Српске академије наука и уметности, Матице Српске, Филозофског факултета у Новом Саду, Градске библиотеке Суботица и Института за српски језик САНУ¹ одржан у Београду, Новом Саду и Суботици од 17. до 19. септембра 2001. године. Зборник садржи шездесет пет реферата, а пре њих су штампане поздравне ријечи академика Дејана Медаковића (председника САНУ), Драгана Бараћа (замјеника управника Народне библиотеке Србије) и Јудите Планкош (директора Градске библиотеке Суботица), као и обраћање професора Асима Пеце „Професор Павле Ивић као човјек“. Прва два и четврти текст прочитани су првог дана скупа у Београду, док је текст Јудите Планкош прочитан трећег дана — у Суботици. Пошто само три реферата прочитана на скупу нису достављена за штампу (достављена су три најављена саопштења која због спријечености аутора нису прочитани), може се рећи да овај зборник потпуно одсликава рад скупа. Највећи број аутора је из Србије, а дванаест референата је из иностранства: Бања Лука, Беркли (САД), Беч, Грац, Марбург, (СР Немачка) — Санкт Петербург (Русија), Охајо (САД), Сарајево, Скопље, Софија, Темишвар, дакле из осам држава.

Највећи број радова у зборнику у вези је са научним дјелом академика Павла Ивића; у једну групу иду они прилози који се баве неким аспектом Ивићевог доприноса српској и свјетској лингвистици, а у другу радови из научних области којима се велики научник бавио.

¹ Ове институције су, заједно са Народном библиотеком Србије, и издавачи зборника. Година издања је 2004 (изипао из штампе 2005), стр. XI + 755. Градска библиотека у Суботици деведесетих година 20. вијека одржала је два научна скупа о савременом српском језику. Овај трећи по реду посветила је животу и делу академика Павла Ивића, поводом његове смрти, а у организацију скупа укључиле су се и друге наведене институције.

Првој групи, дакле, припадају сљедећи радови: Зузана Тополињска (Скопље), *Павле Ивић и словенска дијалектологија*, Александар Младеновић (Београд), *Значај Ивићевих проучавања развоја фонолошког система српског језика*, Vesna Polovina (Beograd), *Opštelingviistička usmerenja u delu Pavla Ivića*, Богдан Терзић (Београд), *Источно-словенска језичка грађа у делу Павла Ивића*, Нада Милошевић — Ђорђевић (Београд), *Павле Ивић и српска народна књижевност*, Егон Фекете (Београд), *Павле Ивић и актуелни проблеми језичке историје и културе*, Милан Шипка (Сарајево), *Дојринос Павла Ивића проучавању правописне проблематије*, Марта Бјелетић, Александар Лома (Београд), *Дојринос Павла Ивића етимологији и ономастици*, Јаворка Маринковић (Врање), *Дојринос академика Павла Ивића ономастичким и дијалектолошким изражавањима јужне и источне Србије*, Владимир Стојанчевић (Београд), *Етно-историјска подлога за Ивићево сјановиће о прелазном стању говора у западној Бугарској*, Милорад Радовановић (Нови Сад), *Социolingвистички аспекти Ивићеве класификације српских дијалеката*, Даринка Гортан-Премк (Београд), *Једно закаслело извињење*, Милица Радовић-Тешћ (Београд), *Павле Ивић и српска лексикографија*, Милица Грковић (Нови Сад), *Значај Павла Ивића за историју српског језика*, Драго Ђупић (Београд), *Ивићево изучавање говора Црне Горе*, Лили Лашкова (Софија), *Ивићева нормативистичка далековидост*, Богдан Л. Дабич (Београд), *Моје прво читање Ивићеве књиге Српски народ и његов језик*, Бранислав Брборић (Београд), *Социolingвистички и стандардолошки аспекти Ивићевог Српског народа и његовог језика*, Андреј Н. Собољев (Марбург — Санкт Петербург), *Ивићев дојринос проучавању говора источне Србије у светлу нових изражавања*, Михај Радан (Темпшвар), *Значај Ивићевог дојриноса расветљавању проблема еволуције јазика на српско-хрватском језичком простору за српску (и хрватску) дијалектологију*, Бранкица Чигоја (Београд), *Напомена о новоштокавској деklinацији — прилог Ивићевом проучавању дијалеката*, Асим Пецо (Београд), *Рад професора Павла Ивића на експерименталном проучавању наших дијалеката*, Радосав Ђуровић (Ужице), *Ивићево проучавање српских акцената с посебним освртом на експериментални метод*, Живојин Станојчић (Београд), *Прозодијска основа интеријункције у књижевној прози — у светлу учења П. Ивића*. На извјестан начин овдје би дошао и рад Радоја Симића (Београд) *Научни стил Павла Ивића*.

Као што се види, чак двадесет два прилога имају за тему сагледавање доприноса Павла Ивића развоју српске науке о језику. Међу ауторима ових радова налази се и неколико страних. Ови радови при-

казују различите области лингвистике којима се бавио Павле Ивић. Највише је оних аутора који сагледавају Ивићев научни допринос у дијалектологији, историји језика, фонологији и питањима српског стандардног језика — у областима науке о језику, којим се он највише бавио у своме плодном научном вијеку. И на основу онога што нам говоре ови реферати видљиво је да је огромна заслуга академика Ивића за развој српске науке о језику у другој половини двадесетог вијека. У свакој од поменутих области он је урадио много, толико много да би данас та област без његових дјела била уочљиво дефицитна. И будућа темељнија сагледавања србистике у другој половини двадесетог вијека свакако ће још додати на ово што је у зборнику речено.

Међу преосталим радовима највећи број је из оних области науке о језику у којим је П. Ивић оставио значајно научно дјело. Ту су на првом мјесту радови из дијалектологије: Мирослав Пантић (Београд), *Присјуйна академијска беседа Милана Решетара о најстаријем дубровачком говору и њен (необјављени) завршетак*, Ilse Lehiste (Ohio, USA), *Bisyllabicity and tone*, Недељко Богдановић (Ниш), *Почетак и крај речи у њизренско-шљимочким говорима*, Љубисав Ђирић (Ниш), *Две фонетске појаве у говору новобрдске Криве Реке на Косову*, Радивоје Младеновић (Београд), *Дијалекатска диференцијација српских говора на југозападу Косова и Метохије*, Првослав Радић (Београд), *О говору јагодинског краја*, Јордана Марковић, Мирјана Соколовић (Ниш), *Неке њрозоидске карактеристике говора Петровог Села*, Гордана Драгин (Нови Сад), *Морфолошки архаизми у говорима слива Сјуденице*, Милан Драгичевић (Бања Лука), *О неким фонетским особинама данашњег говора шребавских Срба*, Мато Пижурица (Нови Сад), *Порекло и распоред изоглоса њокрејних вокала и старих меких и њврдих њридевско-заменичких наставка (на ѡтерену Црне Горе)*, Срето Танасић (Београд), *Из синтаксе говора Срба добојског краја: ѡадежи са финалним значењем*, Рада Стијовић (Београд), *Фрикативи ф и х у говору Васојевића*, Ronelle Alexander (Беркли, САД), *Дијалекти и дијалектологија*, Слободан Реметић (Београд), *О шесточланом њрозоидском систему у говору Кладња и околине*, Јован Јерковић (Нови Сад), *Прилог реконструкцији српских говора у Будиму и Пешићу ѡчетком XIX века*, Софија Милорадовић (Београд), *Прилог дијалектолошким истраживањима Павла Ивића у српској дијаспори у Мађарској*.

Следећу групу сачињавали би радови који су посвећени историји српског и црквенословенског језика: Гордана Јовановић (Београд), *О Призренском четворојеванђељу (ѡокушај даѡовања)*, Јасмина Грковић-Мејдор (Нови Сад), *Диглосија у старосрпској ѡисменосији*, Слободан Павловић (Нови Сад), *Синтаксичка стурктура старосрп-*

ских остiава, Ивана Антонић (Нови Сад), *Темiорална клауза стiандардног срiског језика у дијахроној iерсиектiиви*, Миленко Пекић (Београд), *Аутиограф iобожње „Божиине iјесме/iесме“ Саве Мркаља*, Gerhard Neweklowsky (Већ), *Nastavci dativa, instrumentala i lokativa мноiине imenica u drugom delu iivota i прикљуiенiја Dositeja Obradovića*.

Неколико радова посвећено је ономастици и етимологији, научним дисциплинама за чији је развој у србистици, и шире, такође заслужан Павле Ивић. То су радови: Мила Стојнић (Београд), *Имена јунака граiенa iо срiском ономасиичком моделу у руској књижевности сребрног века*, Трајко Стаматоски (Скопје), *Кон етiимологијата на некои iрезимиња на јужнословенски iиерен*, Јасна Влајић-Поповић, Снежана Петровић (Београд), *Неки методолошки iроблеми у изради Прве свеске Етiимолошког речника срiског језика*, Звездана Павловић (Београд), *Утiицаји iограничних међујезичких контиаката у iоiонимији*, Јованка Радић (Јагодина), *Тоiонимијски слојеви у јагодинском Поморављу*, Ljubica Prčić (Subotica), *Etimologija nekih geografskih naziva u Srbiji*.

Рад Ранка Бугарског (Београд) *Рестiандардизација срiскохрватског у светлу социолингвистичке iеорије* на примјеру српско-хрватске стандарднојезичке ситуације провјерава Клосов приступ језицима као могуће полазиште за језичко планирање. Питањима акцента у српском стандардном језику посвећена су два рада: Милорад Дешић (Београд), *Главне карактеристике акценатског рјечника срiског књижевног језика* и Драгољуб Петровић (Нови Сад), *Прозодијски контирасији у именичкој деклинацији стiандардног срiског језика*. Овдје би могао доћи и рад Твртка Прћића (Нови Сад), ако га посматрамо са становишта језичке норме и културе: *Anglicizmi u naioj svakodnevnoj praksi: kako iz koncentričnih заiараних кругова?*

Неколико радова посвећено је питањима лексикографије: Богољуб Станковић (Београд), *О актиуелним iиитањима срiске двојезичке лексикографије*, Josip Buljovčić (Subotica), *Dostignuća u srpsko-mađarskoj leksikografiji i neostvoreni planovi*, Marija Grasl (Subotica), *Reči subjektivne ocene u Rečniku bačkih Bunjevaca Marka Peića i Grge Bačlije*, Милета Букумирић (Гораждевац), *Називи особа у лексици северне Меiохије*.

Питањима међујезичке интерференције посвећени су радови: Татјана Дункова (Софија), *Унутарјезичка синонимија и међујезичка иниерференција*, Mirjana Burzan (Novi Sad), *Uticaј mađarskog na jezički izraz Veljka Petrovića*.

Ту су и два рада примарно теоретског карактера, који не спадају у наведене групације: Branko Tošović (Grac), *Korelacija kao teoretski problem* и Предраг Пипер (Београд), *Славистика у светлу iроблема научне iериферије и граничних iојава*.

Подразумева се да је ово груписање радова ипак условно јер није сваки прилог увијек лако сврстати без остатка у неку од овдје издвојених научних дисциплина. С друге стране, радови у којим се разматра допринос Павла Ивића одређеној научној области нису разврставани према научним областима да би се избјегло цјепкање те цјелине у, и тако условне, групације.

Велики број радова, чак двадесет и два, посвећен је приказу доприноса Павла Ивића српској науци о језику. Наравно, има и у другим прилозима осврта на његов допринос оној научној области којој је конкретан рад посвећен. Може се слободно рећи да овај зборник представља први значајнији покушај да се свестрано сагледа и оцијени допринос академика Павла Ивића србистици и свјетској лингвистичкој мисли у другој половини двадесетог вијека². А то ће бити настављено и у будућности „јер је Павле Ивић био целовита личност, саздан не само од значајних појединости, већ од јединственог лива“ — како рече председник САНУ Дејан Медаковић отварајући овај научни скуп. Заслуге Павла Ивића у науци о српском језику, у славистици и европској лингвистици у другој половини двадесетог вијека излазиће на видјело у наредним деценијама. А поред његовог научног рада тим заслугама биће приброджани и други видови његовог дјеловања — педагошки рад, развој научних институција и њихово кадровско јачање, покретање научних пројеката од националног значаја, покретање и вођење часописа, његово друштвено ангажовање кад су захтијевали витални интереси српског народа и др.

Зборник радова *Живой и дело академика Павла Ивића* представља крупан прилог нашој лингвистичкој науци. Велики број реномираних иностраних и домаћих научника својим прилозима оправдао је очекивања наших најугледнијих научних и културних институција које су биле организатори научног скупа чији резултати су публиковани у овоме зборнику. Простор и, посебно, могућности једнога приказивача, не дозвољавају да се објављени радови у зборнику детаљније коментаришу. Циљ овога прилога јесте да скрене пажњу домаће и иностраних читалаца *Јужнословенског филолога* на овај зборник посвећен Павлу Ивићу, који је својим научним прилозима значајно допринио и угледу који часопис има у свијету лингвистике.

Београд

Срећко Танасић

² Већ је објављено неколико значајних радова П. Ивића послје његове смрти, а у току је издавање његових цјелокупних дјела, што ће све послужити будућим оцјенама научног дјела П. Ивића.